

Силабус курсу:

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ТА ІМІДЖ

ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Ступінь вищої освіти:	Магістр
Спеціальність:	011 – «Освітні, педагогічні науки»
Рік підготовки:	1
Семестр викладання:	Осінній
Кількість кредитів ЄКТС:	4,5
Мова(-и) викладання:	Українська
Вид семестрового контролю	Екзамен

Автор курсу, лектор та викладач практичних занять:

к.п.н., доц. Рашидова Світлана Станіславівна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

доцент кафедри педагогіки

Посада

svetlana101068@gmail.com

електронна адреса

066-669-07-26

Телефон

Месенджер

Пт, 8-а пара,
5,7,9,11,13 тижні

Консультації

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу:

Мета: розкрити сутнісні, змістовні та структурні характеристики педагогічної майстерності та іміджу викладача вищої школи; шляхи і механізми розвитку педагогічної майстерності та формування професійного іміджу майбутніх викладачів вищої школи.

Основні завдання:

- створення умов для сприйняття, усвідомлення, засвоєння і реалізації студентами моделі гуманістично спрямованої особистості викладача, розкриття зв'язку гуманістичної спрямованості з педагогічною діяльністю, майстерністю й іміджем викладача;
- забезпечення високої комунікативності та активності включення кожного студента у професійно-педагогічну взаємодію;
- теоретичне та практичне моделювання майбутньої педагогічної діяльності, програвання студентами окремих фрагментів педагогічної дійсності (мікровикладання,

розв'язання педагогічних ситуацій, організація і розробка практичних занять, інтерактивних методів навчання, моделювання позитивного професійного іміджу), у ході яких відбувається засвоєння і відпрацювання елементів педагогічної діяльності, що сприяють розвитку педагогічної майстерності і створенню педагогічного іміджу;

- розвиток і удосконалення педагогічної техніки, педагогічних здібностей і особистісних якостей, необхідних для успішної професійної діяльності, становлення педагогічної майстерності та створення позитивного іміджу викладача вищої школи.

Результати навчання:

знати: специфіку педагогічної діяльності викладача вищої школи; сутність, зміст, структуру, основні категорії педагогічної майстерності та іміджу викладача вищої школи; педагогічну техніку; зв'язок гуманістичної спрямованості педагогічної діяльності з педагогічним іміджем і педагогічною майстерністю; шляхи і механізми розвитку педагогічної майстерності та умови і вимоги до формування іміджу викладача вищої школи; *вміти:* працювати з навчальною та науковою літературою з педагогіки вищої школи, педагогічної майстерності та іміджелогії; орієнтуватися в колі проблем сучасної педагогічної практики ЗВО; управляти своїм емоційним станом через способи саморегуляції; організовувати взаємодію у системі суб'єкт-суб'єктних відносин; моделювати майбутню педагогічну діяльність; розвивати та удосконалювати педагогічну техніку, педагогічні здібності та професійні й особистісні якості; розвивати та удосконалювати педагогічну творчість і майстерність; бачити і реагувати на педагогічні ситуації, вирішувати педагогічні завдання; запобігати і швидко вирішувати педагогічні конфлікти; моделювати та створювати власний позитивний професійний імідж.

Передумови до початку вивчення:

Загальні основи педагогіки і педагогіки вищої освіти; загальні основи психології

Набуті компетентності

Внаслідок вивчення даного навчального курсу здобувач вищої освіти набуває таких компетентностей:

- ЗК1. Здатність до абстрактного, критичного та позитивного мислення;
- ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- ЗК3. Знання і розуміння предметної та професійної області;
- ЗК5. Здатність адаптуватися і діяти в новій ситуації;
- ЗК6. Здатність виявляти, класифікувати і позитивно вирішувати проблеми;
- ЗК7. Здатність генерувати нові прогресивні ідеї (креативність);
- ЗК8. Здатність працювати в команді та будувати ефективну взаємодію між суб'єктами освітнього процесу;
- ЗК10. Здатність до навчання з високим ступенем автономії протягом життя;

ФК1. Здатність орієнтуватися в сучасних тенденціях розвитку світової і вітчизняної освіти та передбачати їх потенційні наслідки;

ФК2. Здатність використовувати спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки в освітньо-педагогічній діяльності;

ФК6. Здатність виявляти шляхи і механізми розвитку педагогічної майстерності та формування іміджу викладача вищої школи;

ФК7. Здатність застосовувати інноваційні педагогічні технології (у тому числі дистанційні) для вирішення завдань освітнього процесу;

ФК8. Здатність усвідомлювати важливість професійно-педагогічної культури та етики як морального підґрунтя професіоналізму викладача вищої школи;

ФК9. Здатність виявляти шляхи духовного розвитку особистості;

ФК10. Здатність до самоосвіти, професійного та особистісного розвитку протягом життя;

ФК12. Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі у широких або мультидисциплінарних контекстах;

ФК13. Здатність застосовувати діагностику для визначення академічних досягнень здобувачів вищої освіти;

ФК 15. Здатність організувати освітній процес у вищій школі в контексті ідей гуманізації, демократизації, гуманітаризації, плюралізму і варіативності навчально-виховних практик на засадах аксіологічного, антропологічного, культурологічного, синергетичного, особистісно-діяльнісного, компетентнісного, феноменологічного, герменевтичного, акмеологічного підходів.

Програмні результати навчання:

ПРН1. Знання (ЗН): Визначати основні характерні риси нової соціокультурної реальності, розуміти соціально-історичну обумовленість цілей розвитку освіти в Україні та за кордоном;

ПРН2. Знання (ЗН): Знати специфіку професійно-педагогічної діяльності викладача вищої школи;

ПРН3. Уміння (УМ): Використовувати спеціалізовані концептуальні знання на рівні новітніх досягнень, які є основою для оригінального мислення, для розв'язання дослідницьких задач в освітньо-педагогічній галузі;

ПРН7. Уміння (УМ): Розвивати та удосконалювати педагогічну техніку, педагогічні здібності та професійні й особистісні якості; формувати свій позитивний професійний імідж;

ПРН9. Уміння (УМ): Формувати професійно-педагогічну культуру, володіти системою знань про педагогічну етику як морального підґрунтя професіоналізму викладача вищої школи;

ПРН10. Уміння (УМ): Організувати систему роботи щодо формування духовно-культурних цінностей у здобувачів вищої освіти;

ПРН11. Автономія і відповідальність (АіВ): Визначати індивідуальну освітню траєкторію особистісного зростання та професійного становлення майбутнього фахівця;

ПРН12. Уміння (УМ): Організувати освітній процес у вищій школі на засадах аксіологічного, антропологічного, культурологічного, синергетичного, особистісно-діяльнісного, компетентнісного, феноменологічного, герменевтичного, акмеологічного підходів у контексті ідей гуманізації, демократизації, гуманітаризації, плюралізму і варіативності виховних практик;

ПРН13. Уміння (УМ): Використовувати потенціал креативності в генеруванні педагогічних ідей та досягненні наукових цілей;

ПРН15. Уміння (УМ): Інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі у широких або мультидисциплінарних контекстах;

ПРН16. Уміння (УМ): Розробляти і застосовувати засоби діагностики академічних досягнень здобувачів вищої освіти;

ПРН20. Автономія і відповідальність (АіВ): Навчатись з високим рівнем автономності та самостійності протягом життя.

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1.	Вступ до курсу «Педагогічна майстерність та імідж викладача вищої школи». Педагогічна діяльність викладача вищої школи	4	Вступ до курсу «Педагогічна майстерність та імідж викладача вищої школи» (екскурс по силабусу). Сутність і специфіка професійної діяльності педагога. Основні напрями діяльності викладачів закладів вищої освіти. Структура педагогічної діяльності викладача ЗВО. Вимоги до науково-педагогічного працівника.	Участь в обговоренні; опорний план-конспект
2.	Педагогічна майстерність як найвищий рівень педагогічної діяльності. Педагогічна творчість.	4/2	1. Сутність педагогічної майстерності. Структура педагогічної майстерності. Стадії (рівні) становлення педагогічної майстерності. Педагогічна ситуація і педагогічна задача. Педагогічна творчість. 2. Творча особистість педагога: характеристика якостей; характеристика здібностей. Творчий стиль діяльності педагога. Види уяви, їхня специфіка та взаємозв'язок. Механізм та місце уяви у творчій діяльності викладача. Види творчої діяльності викладача вищої школи. Прояв творчості викладача вищої школи у різних видах діяльності.	Опорний план-конспект або блок-схема, або розгорнута таблиця. Розробка семінарського заняття ініціативною групою (творчий підхід). Обговорення основних питань, виконання творчих завдань, тестів, розв'язання педагогічних ситуацій і задач тощо.
3.	Педагогічна техніка викладача вищої школи. Способи саморегуляції	2/2	Сутність і зміст поняття «педагогічна техніка». Принципи педагогічної техніки. Компоненти педагогічної техніки і їхня характеристика. Способи саморегуляції викладача. Практичні вправи із саморегуляції.	Опорний план-конспект або блок-схема, або розгорнута таблиця. Розробка семінарського заняття ініціативною групою (творчий підхід). Обговорення основних питань, розв'язання педагогічних ситуацій і задач; Виконання вправ із

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
				саморегуляції
4.	Імідж викладача вищої школи	4/2	Поняття іміджу. Типологія іміджу. Підходи до класифікації іміджу. Імідж педагога. Функції індивідуального іміджу педагога. Позитивний індивідуальний імідж педагога. Технологія створення іміджу викладача.	Опорний план-конспект або блок-схема, або розгорнута таблиця. Розробка семінарського заняття ініціативною групою (творчий підхід) . Обговорення основних питань, виконання творчих завдань, тестів, представлення (презентація) моделі позитивного іміджу викладача вищої школи.
5.	Специфіка і культура педагогічного спілкування	4	1. Спілкування як моральна цінність. Поняття і сутність культури спілкування. Поняття «педагогічне спілкування» і види спілкування. Функції педагогічного спілкування. Морально-психологічні аспекти культури спілкування. Педагогічний такт. 2. Структура процесу професійно-педагогічного спілкування. «Бар'єри» спілкування. Стилі педагогічного спілкування.	Участь в обговоренні; складання словника основних понять. Індивідуальні завдання
6.	Мовне мистецтво педагога (культура і техніка мовлення)	2/2	Сутність поняття «культура мовлення». Вимоги до культури мовлення викладача. Поняття «техніка мовлення». Мовний артистизм. Риторичний інструментарій. Практичні рекомендації і вправи з техніки мовлення.	Опорний план-конспект або блок-схема, або розгорнута таблиця; складання словника основних понять. Розробка семінарського заняття ініціативною групою (творчий підхід) . Обговорення основних питань, виконання творчих завдань, тестів, вправ з техніки і культури мовлення
7.	Майстерність невербального спілкування	2/2	Загальна характеристика невербальних засобів спілкування. Культура невербального спілкування	Опорний план-конспект або блок-схема, або розгорнута таблиця;

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			в педагогічній діяльності. Вимоги до міміки, пантоміміки педагога, зовнішнього вигляду. Недоліки невербального спілкування викладача. Формування комунікативної поведінки педагога засобами невербальної комунікації.	складання словника основних понять. Розробка семінарського заняття ініціативною групою (творчий підхід) . Обговорення основних питань, виконання творчих завдань, практичних вправ.
8.	Конфлікт у педагогічній діяльності	2/2	Види конфліктів. Життєвий цикл конфлікту Джерела та причини виникнення педагогічних конфліктів. Шляхи вирішення педагогічних конфліктів.	Опорний план-конспект. Розробка семінарського заняття ініціативною групою. Обговорення основних питань, виконання творчих завдань, розв'язання педагогічних задач і педагогічних конфліктів.
9	Конференція	0/2	1. Конференція (захист рефератів). 2. Представлення і захист оформлених рефератів на одну із тем, запропонованих для самостійної роботи.	Реферат Публічний виступ (доповідь) Дискусія
10.	Конкурс педагогічної майстерності	0/2	3. Представлення (презентація) індивідуальних завдань: 4. Розробка семінарського заняття і представлення його фрагменту. 5. Представлення моделі позитивного іміджу викладача вищої школи. 6. Представлення і аналіз художньо-педагогічних ситуацій.	Презентація (представлення) виконаних творчих індивідуальних завдань.

Рекомендована література:

1. Актуальні проблеми підготовки педагогічних кадрів до творчої професійної діяльності: Зб. наук. праць. К., 1993. 240 с.
2. Алфімов В.М., Бондаренко В.І., Фатальчук С.Д. Формування професійного іміджу вчителя трудового навчання та технологій: навчально-методичний посібник. Слов'янськ: Вид-во Б. І. Маторіна, 2019 р. 205 с.
3. Антоненко Т.Л. Становлення ціннісно-сислової сфери майбутнього фахівця: монографія. К.: Видавництво «Педагогічна думка», 2018. 412 с.
4. Бех І.Д. Виховання особистості: Підручник. К.: Либідь, 2008. 848 с.

5. Бондаренко В.І. Теоретичні і методичні засади формування іміджу майбутнього вчителя технологій у системі виховної роботи педагогічного університету. Дисертація на здобуття доктора педагогічних наук. Київ, 2016.
6. Бутенко Н. Ю. Комунікативна майстерність викладача: Навч. посібник. К.: КНЕУ, 2005. 336 с.
7. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація: Навч. посіб. К.: ВЦ «Академія», 2006. 256 с.
8. Жердева І.С., Рашидова С.С. Методика формування іміджу викладача вищої школи. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика* / Гол. редактор Г.П. Шевченко. Северодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2016. Вип. 4 (73). 272 с. С.48-62.
9. Загвязинский В.И. Педагогическое творчество учителя. Москва, 1987.
10. Кан-Калик В.А., Никандров А. С. Педагогическое творчество. Москва: Педагогика, 1993.
11. Ковальова О.О. Психологічні особливості формування основ професійного іміджу у майбутніх педагогів : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07. Одеса, 2007. 340 с.
12. Ковальчук Л. Основи педагогічної майстерності: Навчальний посібник. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. 608 с.
13. Кучерявий О.Г. Педагогіка: особистісно-розвивальні аспекти: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: НВП «Наукова думка» НАН України, 2011. 464.
14. Мистецтво виховання Людини: колективна монографія / Г.П. Шевченко, В.М. Алфімов, Т.Л. Антоненко, М.В. Безугла, Є.А. Зеленов, О.П. Лучанінова, Н.Є. Миропольська, С.С. Рашидова, І.О. Сафонова, Г.С. Тарасенко, Т.Г. Тюріна. Київ: Вид-во «Педагогічна наука», 2017. 304 с.
15. Митина Л. М. Психология профессионального развития учителя. М.: Флинта, 1998. 276 с.
16. Морева Н.А. Основы педагогического мастерства: учебное пособие для вузов. М.: Просвещение, 2006. 320 с.
17. Педагогічна майстерність: Підручник. За ред. І.Зязюна. К.: СПД Богданова А.М., 2008 (Педагогічна майстерність: Підручник. За ред. І.Зязюна. К.: Вища школа, 1997. І.А.Зязюн и др Основы педагогического мастерства. Москва: Просвещение, 1989).
18. Педагогічна майстерність як система професійних і мистецьких компетентностей: зб матеріалів XIV Міжнар. педагогічно-мистецьких читань пам'яті проф. О.П. Рудницької. Голов. ред.: Г.І. Сотська. Вип. 8 (12). К.: Талком, 2017. 284.
19. Пономарьова Г.Ф. Виховання майбутнього педагога: теорія і практика: монографія. Х.: Вид-во «Ранок», 2014. с. 547.
20. Почепцов Г.Г. Имиджология: теория и практика. К.: АЕФ - Украина, 1998. 392с.
21. Рашидова С.С. Студенти педагогічних спеціальностей як особлива соціокультурна спільність. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика: збірник наукових праць* / За матеріалами X Міжнародної науково-практичної конференції «Духовно-культурне виховання особистості в умовах входження людства в Епоху Культури» (30 травня 2019 року, м. Київ). Частина II / Гол. редактор Г.П.Шевченко. - Вип. 3 (90). Северодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2019. С.127-146.
22. Рашидова С.С. Клименко О.В. Формування готовності майбутнього викладача до педагогічної творчості. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика* / Гол. редактор Г.П.Шевченко. Северодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2016. Вип. 2 (71). 240 с. С.154-166.
23. Рашидова С.С. Мистецтво і художнє мислення в науці і педагогічній діяльності. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика : збірник наукових праць* / Гол. редактор Г.П.Шевченко. Вип. 2 (65). Северодонецьк: вид-во СНУ імені Володимира Даля, 2015. 256 с. С. 135-147.
24. Рашидова С.С. Формування художніх потреб у студентів педагогічних спеціальностей засобами художньої літератури як умова духовної безпеки

особистості і суспільства. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика: збірник наукових праць* / Гол. редактор Г.П.Шевченко. Сєверодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2017. Вип. 4 (79). 364 с. С. 235-244

25. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька: Навчальний посібник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. 360 с.
26. Тєслук В.М. Основи педагогічної майстерності викладача вищої школи: підручник. К.: Видавництво Ліра-К, 2015. 340.
27. Удосконалення педагогічної майстерності в умовах особистісно зорієнтованої освіти: Модульний посібник / Автори-упорядники: П.І. Матвієнко, Н.І. Білик, О.О. Новак. Полтава: ПОІППО, 2006. 292 с.
28. Шепель В. М. Имиджология: Как нравиться людям: учебное пособие. М.: Народное образование, 2002. 576 с.

Електронні рекомендовані ресурси:

1. Барбина Е.С. Формирование педагогического мастерства учителя в системе непрерывного педагогического образования. К., 1997. 153 с. URL: <http://studopedia.info/9-21444.html>
2. Ісаченко Вікторія Володимирівна. Формування професійно-педагогічного іміджу майбутніх викладачів вищої школи.: Дис... канд. наук: 14.01.05. 2005. URL: disser.com.ua/content/336078.html
3. Кан-Калик В.А., Никандров А.С. Педагогическое творчество. Москва: Педагогика, 1993. URL: http://vk.com/doc-42639447_217830673?dl=97c3ac5bde028511c8
4. Педагогика и психология высшей школы: Учебное пособие. Ответственный редактор М. В. Буланова-Топоркова. Ростов н/Д:Феникс, 2002. 544 с. URL: <http://www.ex.ua/2274409>
5. Зязюн І.А., Крамущенко Л.В., Кривонос І.Ф. та ін. Педагогічна майстерність: Підручник; За ред. І.А. Зязюна. К.: Вища шк., 1997. 349 с. URL: <http://www.ex.ua/5074950>
6. Ковальчук Л. Основи педагогічної майстерності: Навчальний посібник. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. 608 с. URL: http://3w.ldufk.edu.ua/files/kafedry/kaf_pedagogiky_psykholoh/osnov_ped_majstern.pdf
7. Почепцов Г.Г. Имиджология: теория и практика. К.: АЕФ - Украина, 1998. 392с. URL: <http://www.klex.ru/fib>
8. Слєстєнин В.А., Ісаєв І.Ф., Шиянов Е.Н. Педагогика: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений; Под ред. В.А. Слєстєнина. М.: Издательский центр «Академия», 2002. 576 с. URL: http://3w.ldufk.edu.ua/files/kafedry/kaf_pedagogiky_psykholoh/osnov_ped_majstern.pdf
9. Смирнов С.Д. Педагогика и психология высшего образования: от деятельности к личности: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. М.: Издательский центр "Академия", 2001. 304 с. URL: <http://psychlib.ru/mgppu/SPP-1995/SPP-001.HTM>
10. Якушева С. Д. Педагогический имидж современного преподавателя высшей школы. URL: <http://sibac.info/index.php/2009-07-01-10-21-16/660-2012-01-20-05-56-54>
11. Симонова И. Ф. Педагогика имиджа : монография [Электронный ресурс] / И. Ф. Симонова. – СПб., 2012. – 304 с. URL: http://www.simmerk.ru/files/lib/main_menu.htm

Методичне забезпечення

1. Методичні вказівки до семінарських занять та самостійної роботи з дисципліни «Педагогічна майстерність та імідж викладача вищої школи» (для здобувачів вищої освіти денної форми навчання спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки») / Уклад.: С.С.Рашидова. Сєверодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2020. 15 с.

2. Методичні вказівки до семінарських занять та самостійної роботи з дисципліни «Педагогічна майстерність та імідж викладача вищої школи» (для здобувачів вищої освіти

заочної форми навчання спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки») / Уклад.: С.С.Рашидова. Сєверодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2020. 11 с.

Оцінювання курсу

За виконання запланованих з курсу завдань студент може отримати визначену кількість балів:

Інструменти і завдання	Кількість балів
Робота під час семінару (1-7 семінари): участь в обговоренні основних питань, виконання творчих завдань, розв'язання проблемних питань, педагогічних ситуацій, участь в тестуванні, публічному виступі тощо	10 (7x10=70)
Конкурс педагогічної майстерності (семінар 8)	12
Індивідуальні завдання (завдання для підсумкового контролю), оформлені у вигляді контрольної роботи	18
Разом (іспит)	100

Шкала оцінювання студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Під час виконання завдань студент має дотримуватись політики академічної доброчесності. Запозичення мають бути оформлені відповідними посиланнями. Списування, в тому числі робіт одногрупників, є забороненими.

Студент може пройти певні онлайн-курси, які пов'язані з темами дисципліни, на онлайн-платформах. При поданні документу про проходження курсу студенту можуть бути перезараховані певні теми курсу та нараховані бали за завдання.

Завдання і заняття:

Всі завдання, передбачені програмою курсу, мають бути виконані своєчасно і оцінені в спосіб, зазначений вище.

Аудиторні заняття (передбачені розкладом) мають відвідуватись регулярно. Пропущені заняття (з будь-яких причин) студент має право відпрацювати не пізніше останнього тижня поточного навчального семестру з отриманням відповідної оцінки. В разі поважної причини (хвороба, академічна мобільність тощо) терміни можуть бути збільшені за письмовим дозволом декана.

Поведінка в аудиторії:

На заняття студенти вчасно приходять до аудиторії, відповідно до діючого розкладу, та дотримуються вимог техніки безпеки.

Під час занять студенти:

- є активними учасниками навчального процесу, що уважно слухають, записують, засвоюють, вивчають, аналізують, узагальнюють, обговорюють навчальний матеріал, взаємодіють, дискутують тощо;
- не відволікаються і не відволікають інших (студентів, викладача), не заважають ходу навчального заняття;
- виключають звук телефону;
- дотримуються інших загально прийнятих правил поведінки і культури взаємодії.

Під час контролю знань студенти:

- мають бути підготовленими відповідно до вимог даного курсу;
- розраховують на власні знання (не шукають інші джерела інформації або «допомоги» інших осіб);
- не заважають іншим;
- виконують усі вимоги контрольних заходів, передбачених курсом.